

Književna poročila.

Dr. Korošec Viktor: *Hethitische Staatsverträge. Ein Beitrag zu ihrer juristischen Wertung.* Leipziger rechtswissenschaftliche Studien, herausgegeben von der Leipziger Juristen-Fakultät; Heft 60, Leipzig, Verlag von Theodor Weicher, 1931. Str. VIII + 118. Cena 6 zl. m.

Akademski učitelj, ki hoče kaj veljati v svetu, se mora uveljaviti tudi izven ožjih mej svojega naroda, na mednarodnem znanstvenem področju. Koroščeva knjiga je tak pojav v najboljšem smislu besede. Lahko bi se dalo na prstih rok sešteti tiste strokovnjake, ki se bavijo na celem svetu s pravom, ki se nam razodeva iz klinopisov. Težave takega znanstvenega preiskavanja se prično, kajpada, že pri razreševanju tekstov in tolmačenju virov, ki so deloma nepopolni, deloma pa pisani v zagonetnih abreviacijah davno prestalega jezika. Korošec se je naslonil pri teh tolmačenjih na klinopisne prevedbe filologov, toda on jih je tudi še sam kritično premotril raz stališče pravnika. Samo po sebi se razume, da se v pričujočem prikazu ne spuščam v presojo teh njegovih znanstvenih izsledkov, ker mi nedostaja za to potrebnega znanja orientalskih jezikov. Sicer pa že izdaja prikazane knjige po pravniški fakulteti v Lipsiji, na kateri deluje eden izmed najslavnejših asirologov sveta, prof. Koschacker, jamči za prvovrstno znanstveno kvaliteto Koroščevega dela. Naš namen je, da slovenske pravnike opozorimo na delo, ki ni samo po vsebini povsem novo, ampak tudi za vsakogar, ki ima smisla za primerjalno pravo ter za evolucijo prav vobče, zelo zanimivo in poučno. To naj dokaže kratek oris vsebine knjige.

Hetiti so bili narod, ki so govorili jezik indogermanskega sestava, ali ponajveč neindogermanskega besednega zaklada. Imeli so državo, ki je štela v razdobju 18. do 12. stoletja pred Kr. r. med velesile tedajšnjega sveta. Berlinski učenjak Hugo Winckler je našel v letih 1906/07 v razvalinah nekdanje hetitske prestolice kraljevski arhiv. V njem se nahajajo klinopisi babilonskega in hetitskega jezika. Dobršen del obsega nekakšno pravno knjigo ali zbornik zakonov. Korošec je napisal o njem pregledno študijo v Zborniku znanstvenih razprav juridične fakultete ljubljanske (1930. l.). Drugi del tvorijo državne pogodbe, sklenjene od hetitskih vladarjev deloma z neodvisnimi drugimi vladarji (t. zv. »paritetne pogodbe«), deloma s svojimi vazali (»vazalne pogodbe«). Tretji del pa se tiče pogodb hetitskih vladarjev s podložnimi mesti (nekakšni »mestni statuti«). Samo drugooznačeni del je predmet danes prikazane Koroščeve knjige. Te državne pogodbe so, kakor se izraža Korošec, snov, ki ji po vsej priliki v celokupni antični pravni zgodovini ni primere.

Paritetne pogodbe, napisane v babilonskem kot tistodobnem diplomatskem jeziku in ovekovečene na srebrnih ploščah, se značijo kot prvobitni zgodovinski dokumenti meddržavnega prava. Pogodbeni državi si zatrjujeta n. pr. večno prijateljstvo, obečata aktivno pomoč zoper vnanje sovražnike in notranje upornike, vladarski domi stopajo v rodbinsko zvezo, vladarja prevzemata odgovornost za to, da zasede legitimni naslednik v obeh državah prestol. Begunci se izročajo, ali če so politični zločinci, dobe amnestijo. Vazalne pogodbe vsebujejo niz dolžnosti vazala napram vladarju, ki spominjajo precej na tozadevne

srednjeveške razmere v Srednji Evropi in v Srbiji (po Dušanovem zakonu). Vazal priseže in izreče sam nad seboj prokletstvo, če bi pogodbo prekršil. Plošča z besedilom se položi v templu; besedilo se je moralo po večkrat na leto prečitati pred vazalom in njegovimi zbranimi velikaši.

V tem okviru je Korošec kot jurist širokega obzorja izdelal pregleden sistem, da oceni vsestransko pomen teh hetitskih državnih pogodb. V posameznih poglavjih je podal svoje misli o zgradnji označenih pogodb, o njihovi pravni naravi (zlasti o stikih z vero), o pravnih subjektih in vlogi ljudstva pri sklepanju pogodb, o sankcijah za izpolnitev pogodb in o njihovem trajanju. Modernega pravnega zgodovinarja utegne še prav posebno zanimati vprašanje načelne kolektivne odgovornosti, ki jo pa v poedinih primerih hetitskega prava vendar le individualna odgovornost odriva na stran. Primerjalna pravna zgodovina bo z velikim pridom črpala nova odkritja iz prikazane knjige.

S posebno radostjo pozdravljamo slovenski pravnik najnovejši plod znanstvenega dela pisatelja, ki je ne samo »naše gore list«, ampak tudi naše *Almae Matris Alexandrinae* bivši učenec, sedajšnji odlični profesor. Od njega smemo pričakovati brez dvoma še mnogo lepih del svetovnega pomena!

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Jelić Ilija: *Tragovi gostinske obljube kod našega naroda. Istorijsko-pravna studija.* S predgovorom dra. Tome Živanovića, rednoga profesora krivičnog prava Beogradskog univerziteta i pravog člana Akademije nauka. Beograd, Geca Kon, 1931. Str. XII + 158. Cena 30 Din.

Imeli smo že večkrat priliko, da govorimo v tem listu o delih nadebudnega in okretnega pravnega zgodovinarja Jelića, ki se pečajo z običajnim pravom davnine in polpreteklosti srbskega naroda («Krvna osveta i umir u Crnoj Gori i Severnoj Arbaniji», «Brakolomstvo ... s naročitom osvrtno na srpsko običajno pravo», «Vasojevički zakon» itd.). Tudi tukaj prikazana studija razglablja v pogledu srbskega naroda problem, ki pa je sam po sebi mučnokočljive narave. »Gostinska obljuba« je običaj, da hišni gospodar ponudi svojemu gostu, ta pa sprejme, ženo ali pa domačo hčer za spolno občevanje preko noči. Pisatelj je razpredelil snov zelo na široko. Počne pri narodnem običaju splošne gostoljubnosti, ki jo mimogrede stavi v isto vrsto kot krstno »slavo«, — razvija svoje misli, kako da se je iz tega splošnega običaja izcimil posebni običaj gostiteljeve ponudbe omenjene spolne zablode, — ter zaključuje, da je »gostinska obljuba opštečlovečanski običaj«. Če trdi pisatelj n. pr. na str. 35., govoreč o postanku označene gostiteljske ponudbe, da so bile v prvih časih, »kad nije bilo rada u pravom smislu reći i kad je svaka jedinka održavala svoj život borbom«, ženske svobodne kakor moški, da pa »sa razvitkom privrednih odnosa i drugih socialnih činilaca koji su doveli do individualne svojine, naročito sa uvodjenjem brakova otmičom i ugovorom (sic!), žene su postepeno počele gubiti slobodu, dokle najposle nisu izgubile svaku individualnost i postale sastavni del mužve imovine«, — onda pač takemu sumaričnemu razlaganju — milo rečeno — ne bi mogli priznati niti značaja znanstvene hipoteze. Enako tudi utemeljevanje teze, da je običaj »gostinske obljube« občečloveškega značaja, obdelane na šestih straneh male osmerke, ne prepričuje. Vse bolj upoštevno je drugo poglavje Jelićeve najnovejše knjige, ki prinaša

dokaze, da so obstajali in še obstajajo sledovi »gostinske oblube«. Zbral je podatke iz književnosti, toda sklicevanje na take avtorje kakor na S. Kraussa, ne prepričuje; preveč ugovorov zoper njegove metode smo čitali (gl. M. Murko, Hessische Blätter für Volkskunde VIII., str. 52 do 59, J. Babnik, Ljubljanski Zvon, VI. str. 114.).

Enako vznbuja tudi znanstveniku sklicevanje na predpis § 198. prejšnjega srbskega kazenskega zakonika samo po sebi le željo, da bi se raziskavanje poglobilo in iz t. zv. materialij k zakonu ugotovilo, zakaj so državniki, posnemajoč pruski kazenski zakon kot vzornik, baš ta zakon glede dovolitve moževe, da njegova soproga spolno občuje z drugimi moškimi, predrugčili. Vprašanje je, ali so resnično mislili na pobijanje »narodnega običaja gostoprimske oblube!« A priori tega namreč ne bi smeli sklepati, ker je § 198. srb. kaz. zak. iz l. 1860. kriminaliziral samo možovo privoljenje, da žena javno nečisto spolno živi, dočim se ponudba žene gostu, da ž njo spolno občuje, nikjer ne predstavlja kot javno dejanje.

Dalje navaja Jelič kot dokaz za sledove omenjenega običaja nekoliko narodnih prislovic in pesemskih stihov. Želeli bi kritične presoje, ali ne gre za prinose, ki se dajo še drugače razlagati, n. pr. po pravu robstva ali pa tudi kot primer občne spolne razuzdanosti izza časov, preden je kristjanstvo prekrvasilo srbsko prosto ljudstvo. Ozki stiki s Turki so tudi brez dvoma vplivali po njihovi ustanovi mnogoženstva na pesniško »licencijo«, da je svobodno zamenjavala pojme.

Slednjič prihaja Jelič z dokazi, ki jih je sam nabral po ustnih ali pismenih poizvedbah. Na prigovore, ki so se stavili njegovim prejšnjim spisom od strani kritičnih recenzentov, (zlasti »Vasojeviškemu zakonu od dvanaest točaka«) da ni navedel svojih izvestiteljev, je v tem delu priobčil njih osebne podatke in datum dobljenega izvestja, torej t. zv. ustne tradicije. Trideset raznih oseb, večinoma višje izobrazbe, je sporočilo pismeno ali ustno, deloma, da so sami doživeli »gostoprimsko oblubo«, deloma, da so čuli to od drugih. Priznamo, da bi taka sporočila utegnila dati oporo za domnevo dejanskih dogodkov spolnih zablod, ko bi nastopala v izdatnem številu. Toda v pogledu spolnih avantur ne smemo prezreti, da se vobče mnogo baša, zlasti, če se govori brez zavesti dalekosežnega pomena svojih izjav. Dvomimo torej, da je običaj »gostinske oblube« bil nek daj občni skupni običaj srbskega naroda. Preveč smo slišali o srbskih narodnih motivih, kako maščuje brat čast zavedene sestre; to pa se nikakor ne sklada s tem, da bi smel oče ponuditi gostu hčerko v spolno naslado preko noči. Ne bo morda odveč, če spomnimo na pravni običaj krvne osvete. Znanstveniki kot so Miklošić, v najnovejšem času Taranovski, trdijo, da je po pokristjanjenju srbskega naroda krvna osveta prenehala biti osnovni in občni pravni običaj, pa da se je samo kot izjema vzdržala po inerciji naroda! Še veliko manj je po naši sodbi upravičeno govoriti o gostinski oblubi kot narodnem običaju, ki bi bil naravnost naperjen zoper čistost rodbinskega življenja. Seveda priznava Jelič sam, da je običaj »gostoprimske oblube« samo še nekakšna lokalna in sporadična pojava (str. 113.). Ali mi dvomimo, da gre sploh za »običaj« — vsaj dokazi o »sledovih« nas o nasprotnem niso mogli uveriti —, in mislimo, da bi se dala velika večina primerov iz Jeličeve knjige razložiti z individualno dispozicijo duševnih slabičev brez čuta za člo-

veško dostojanstvo in spolno nравnost, ki se pač pojavlja kot kriminaliteta posebne vrste, pa ne specialno pri Srbih, ampak povsod. Trud, ki ga je uporabil Jelić pri svoji razpravi, je priznal profesor Živanović v svojem predgovoru in izrazil željo, da naj razpravi posveti pažno tudi širša publika. Ker cenimo vsako stremljenje po znanstveni ugotovitvi resnice, pridružujemo se omenjeni želji v pričakovanju, da vzbudi Jelićevo delo popresojo njegovih izsledkov na širši podlagi v smeri gornjih naših pripomb. **Dr. Metod Dolenc.**

Dr. Glungler Wilhelm: Rechtsschöpfung und Rechtsgestaltung, 2. izd., 1930, Otto Maidl, München. Cena 2.50 M.

Knjiga je posvečena dvema temeljnima problemoma prava, in sicer 1. ustvarjanju in 2. tolmačenju prava. Z vprašanjem ustvarjanja se bavi pravna politika, ki išče pravilno pravo, to je ono pravo, ki velja samo teoretično, a bi moralo veljati tudi v realnosti, dočim je predmet pravne dogmatike veljavno pravo ne glede na njegovo pravilnost. V teku zgodovinskega razvoja sta se ta dva problema vedno bolj ločila, tako da lahko danes govorimo o antitezi teorije in prakse: pravni politik in pravni dogmatik se ne razumeta več. In vendar sta uspeh in tvornost prava odvisna od plodnega sodelovanja teorije in prakse. Da se odpo- more temu nedostatku, je po avtorjevem mnenju potrebno točnejše raziskovanje metod, katerih se poslužujeta pravna politika in pravna dogmatika.

Pravnapolitični problem nastaja zaradi nepopolnosti in nezadovoljivosti veljavnega prava. Če bi bila resnična Iheringova trditev, da je »duh naroda in duh časa vedno tudi duh prava«, bi v zakonodaji in justici sploh ne bilo kriz in Mefistove besede o zakonih, ki prehajajo od roda do roda nalik večni bolezni, bi bile neresnične. Odtod potreba po utemeljitvi možnosti in nujnosti pravne politike, kar skuša avtor doseči na ta način, da naslanja svoja izvajanja na pojav »fazne razlike« (Phasenverschiebung), ki je posebno znan v elektrotehniki izmeničnih tokov. Fazo definirajo fiziki kot trenutni položaj nihajoče točke. Elektrofizika je ugotovila, da so presledki, v katerih dosežeta napetost in jakost toka višek, enaki, da pa doseže jakost toka svoj višek prej ali poznej nego napetost. V istem trenutku, ko je n. pr. faza napetosti že dosegla višek, ima ustrezajoča faza jakosti višek že za seboj ali pa ga ni še dosegla. Napetost in jakost torej nista istofazni, marveč je med njima fazna razlika. Od te fazne razlike je odvisen učinek (efekt) toka, ki je pri neki razliki tudi lahko enak ničli; stroj deluje na prazno (brezwatni tok — Leerlauf).

Problem pravne politike postane po avtorju razumljiv samo, če si predočimo fazno razliko, ki obstoji med valovanjem prava in tokom življenja: to je nesoglasje med pravom in življenjskim nazorom neke dobe, neskladnost med duhom naroda in duhom prava. Ker velja tudi v pravu pravilo fazne razlike in ne fazne enakosti, se je treba izogniti brezwatnemu toku, to je neučinkovitosti prava zaradi prevelike razlike med njim in življenjem. To je naloga pravne politike, ki naj oblikuje pravo bodočnosti. Kakor tehnik lahko ureja in izračunava svojstva tokovoda, da doseže čim večji efekt in se izogne praznemu delovanju stroja, tako mora pravni politik oblikovati ono pravo, ki bo odgovarjalo resničnim potrebam bodočnosti, da bo duh prava v čim popolnejšem soglasju z duhom naroda.

Prispodabljanje pravnega življenja s pojavi iz naravoslovja ni novo, kakor nam to dokazuje organska teorija, ki je znana že od Platona. Vsekakor pa je nova analogija s pojavom fazne razlike, katero je elektrofizika odkrila v zadnjih 50. letih. Več ko dvomljivo pa je, ali bo primerjanje s pojavom fazne razlike tudi razširilo naše pravno znanje. Po dosedanjih izkušnjah sodeč so vsi slični poskusi obsojeni, da ostajajo bolj ali manj duhovite prispodobе brez praktične vrednosti. Netočnost prispodobе se pokaže, čim jo skušamo izvesti v podrobnosti. Avtor se je sicer varoval napak in pretiravanj, v katere so zabredli zastopniki organske teorije, in tudi sam poudarja, da ne gre pri kulturnozgodovinski fazni razliki za pojav iz naravoslovja, marveč za človeško ustvarjanje (»Kulturgeschichte ist Menschenwerk«). Že iz tega je dovolj razvidno, da ne more pojav fazne razlike povedati ničesar, kar bi v pravu ne bilo že znano. Teorije o neskladnosti prava z življenjem in zakonov z družbo so tako stare kakor razmišljanje o pravu. Neštetokrat se je opozarjalo, da prihajajo nove socialne potrebe do priznanja v zakonih šele takrat, ko so se že izpremenile, in da so zaradi tega zakoni že ob rojstvu zastareli, ker ne ustrezajo aktualnim socialnim razmeram. Že od nekdaj gre stremljenje vseh zakonodavcev za tem, da bi se ta neskladnost zmanjšala do skrajnih meja, ki so človeškemu ustvarjanju dosegljive in da bi se ustvarile v zakonih take pravne podobe, ki bodo ustrezale pravnemu razvoju. Odtod tudi zahteva, da naj zakonodavec predvideva smer socialnega razvoja, odstrani eventualne ovire in s tem tudi aktivno prispeva k določnemu usmerjanju družabnega življenja. Zaradi tega je vitalnost zakonov odvisna od večjega ali manjšega soglasja, s katerim jih družba sprejme v spoznanju, da ustrezajo splošno priznanim načelom in da služijo najbolj praktični ureditvi človeških odnošajev. Čemu naj bi v tolmačenje teh splošno znanih pojavov pravnega življenja uporabljali pojme iz elektrofizike, ni povsem jasno. Pravniku bo v velikanski večini primerov pojem fazne razlike tako tuj, da se bo moral ob splošnosti in nejasnosti avtorjevih izvajanj zateči h kakemu posebnemu učbeniku. In ko se končno dokoplje do bolj ali manj točnega spoznanja, bo z razočaranjem ugotovil, da mu avtor hoče tolmačiti znan pojav s popolnoma neznanim fenomenom, in da mora analogija zaradi različnosti predmeta in metode ostati več kot problematična.

Neuporabnost te prispodobе se jasno pokaže tudi v nadaljnjih izvajanjih, ki so posvečena raziskovanju onega prava, pri katerem bi ne bilo »fazne razlike«. Pojem fazne razlike ne igra tu nikake vloge več, kar je tudi povsem naravno, ker se iz pojavov elektrofizike ne da izvajati kako merilo za presojo vsebinske pravilnosti ali nepravilnosti nekega pravnega sistema. A pri njegovi naravoslovni usmerjenosti je povsem naravno, da se avtor zateka k pojmom statike in dinamike, ki za pravno življenje tudi ne pomenita več nego površno prispodobo. Kolikor pa se nam s pomočjo teh pojmov posreči prodreti v bistvo pravnega življenja, imajo svojstven dušeslovni pomen in s pojavi iz mehanike samo skupno ime. Avtor razlikuje statično in dinamično pojmovanje prava. Statika vidi v pravnem življenju samo ravnotežje nasprotujočih si sil; simbol ji je boginja pravičnosti z zavezanimi očmi in s tehtnico v ravnovesju; v njej prevladuje subsumiranje; ki enake primere enako odloča in ki išče v konkretnih primerih tipičnost, da na

njo navezuje abstraktne posledice zakona. Za krivično sodbo ni odgovoren sodnik, marveč zakonodavec: sodnik in upravni uradnik sta le služabnika prava, katerega povelja morata brezpogojno izpolnjevati. To statično gledanje pa po avtorju ni sposobno raztolmačiti bistva pravnega življenja, ki se neprestano razvija in spreminja. Spopolniti ga je treba z dinamičnim naziranjem, katerega simbol je boginja pravičnosti brez obveze na očeh. Ona vidi možnosti boljšega in pravičnejšega prava, vendar pa se smatra vezano po zakonu, kjer ji ta sam ne prepušča svobodne ocene in odločitve. Moderna jurisprudenca stoji po avtorjevem naziranju vsa v znamenju tega dinamičnega pojmovanja. Kot sintezo statičnega in dinamičnega gledanja, ki razlik ne briše, marveč jih združuje v višjo enoto, predlaga avtor pragmatično pojmovanje prava, ki je usmerjeno na dejavnost in na oblikovanje prava »als einer Erkenntnisverwertung und Wertverwirklichung«. (63). Spoznavanje se izpolni v uresničevanju tega, kar smo spoznali, spoznane vrednote dobivajo poln razmah v ustvarjanju.

Avtorjeva izvajanja o vezanosti sodnika na zakon in o pravičnosti konkretnega primera v nasprotju z enakostjo zakona se držijo splošne višine, da bi mogli jasno razbrati njegovo misel. Njegova trditev, da poišče pragmatično usmerjeni pravnik najprej pravilno rešitev in jo šele naknadno utemeljuje v obstoječih normah, spominja na to, kar je izvajal Unger že pred mnogimi leti, vendar pa pogrešamo pri avtorju dokazov in konkretnih primerov. O tem problemu se je že toliko pisalo, da bi literatura napolnila cele biblioteke. Posebno pogrešamo vsako, tudi najmanjše sklicevanje na francosko teorijo in prakso, ki v sodobni pravni literaturi zavzema eno najodličnejših mest. Vsekakor pa predstavlja knjiga zanimiv poskus prenosa naravoslovnih teorij na pravno življenje. Čeprav so vsi enaki poskusi obsojeni na neuspeh, ker se pravo razvija po zakonih lastne duhovnosti, in čeprav so v knjigi razni sporni problemi bolj aforistično naznačeni nego rešeni, vidimo v njej resen prispevek k sodobni pravni problematiki, ki se odlikuje po blestečem slogu in sugestivni sili argumentacije. Boris Furlan.

Dr. Mirković Mijo: *Trgovina i unutrašnja trgovinska politika.* — Beograd, 1931, Izdavačka knjižarnica Gece Kona, 80, str. V + 167. Cena ni navedena.

Trgovina se je v zadnjem polstoletju bogato zdiferencirala, razvila je mnoge nove poslovne metode in neugnano spreminja svoje organizacijske oblike. Notranji gospodarski politiki nastajajo nove brige, kako vzdrževati skladnost med socialnimi in političnimi namerami in razvojnimi pravci, v katerih se danes usmerja v mejah države izmenjava blagovnih dobrin. Zbog tega se osamosvuje obenem poleg nauka o vnanji trgovinski politiki specialen nauk o notranji trgovinski politiki. Zadevna literatura je že precej bogata na spisih, ki se bavijo s posameznimi vprašanji, v novejšem času pa se pojavljajo še obči pregledi o splošnih načelih, metodah in sredstvih notranje trgovinske politike.

Marljivi avtor, docent subotške pravne fakultete, čigar ime uživa med jugoslovenskimi gospodarskimi pisatelji dober sloves, podaja v naši državi prvi sistematični spis te vrste. Dasi je knjiga namenjena predvsem gospodarski izobrazbi dijakov-pravnikov, jo njen neprisiljeni, enostavni slog, preprosti način prednašanja in vnanja preglednost priporočajo vsakomur, kdor se za notranje revolucije, ki se danes v trgovini

gode, količ kaj zanima. Takšna publikacija je danes akademski mladini skrajno potrebna, ker podaja v širšem obsegu stvarino, katere poznavanje je postalo v izpremenjenih razmerah nujno, o kateri pa se ni mogoče zadostno poučiti ne iz obsežnih del o gospodarski teoriji, ne iz specialne literature o obrtni politiki in na ta način tudi ne iz učbenikov o upravnem pravu.

Pisatelj je porazvrstil snov v štiri poglavja: prvo, teoretično, obdeluje na 28 straneh trgovino in trgovinsko politiko, drugo prikazuje na 25 straneh razvoj trgovine, tretje (48 strani) se peča z organizacijo trgovine, četrto pa obsega 53 strani ter razbira glavna vprašanja notranje trgovinske politike. Poslednje poglavje obravnava med drugim na zanimiv način: vaške štacune, krošnjarstvo, nasprotja med trgovino posameznikov in konzumnimi zadrugami, zavarovanje kakovosti blaga, nečedno tekmo itd.; avtor se ozira na posebne jugoslovanske razmere ter črpa iz zakladnice lastnih izkustev, pridobljenih v službi pri trgovski zbornici.

Da recenzent, ki si je pridobil nekaj lastne skušnje s spisovanjem dela o prav istem predmetu, — (ki ga bo pa zavoljo utesnjenosti slovenskega knjižnega trga težkodakedaj mogel izdati), — z avtorjevimi izvajanjem v nekaterih točkah ne soglaša, je čisto naravno. Tudi se nekako ne more ubraniti vtisu, da je sistematika dela nekoliko preohlapna in da bi logična sovisnost med posameznimi odstavki in paragrafi prenesla še trdnejše vezi. Nekaterim odstavkom, ki preširoko razpravljajo o obče znanih stvareh ali ki prinašajo razmotrivanja, ki so s predmetom v bolj rahli zvezi, bi krajša obdelava ne škodovala, koristila pa bi drugim važnejšim, ki bi se zato lahko razširili. Toda avtor ima gotovo tehtovite razloge, da je obdelal stvarino prav tako ter da podaja nekatere sporne podrobnosti na svoj poseben način. Med temi razlogi omejenost prostora ni zadnji, ker izključuje izčrpnost in ne dopušča, da bi se za svoješke znake publikacije na široko navajali stvarni razlogi. Če pa ti niso znani, postane vsak kritičen ugovor lahko krivičen.

Z reformatoričnimi načrti in predlogi pisatelj ne nastopa, marveč se omejuje na pojasnjevanje razvojnih pravcev, slika trgovinske razmere in dejstva, kakršna so, ter ocenjuje ukrepe, ki so danes tako v inozemstvu kakor pri nas tipični na področju notranje trgovinske politike.

Knjiga, ki je vsega priporočila vredna, in ki obogatuje jugoslovansko gospodarsko književnost, se ozira vseskozi na novejšo zakonodajo v naši državi, navaja obilno znanstveno literaturo in se zaključuje z obširnim stvarnim pregledom; želimo ji tako pri akademski mladini kakor med vsem čitajočim občinstvom mnogo uspeha in čimprejšnjo drugo, razširjeno izdajo.

Ogris Albin.

Dr. Politeo Ivo: Zakon o pobijanju pravnih djela izvan stečaja od 22. I. 1931. Tekst zakona popratilo s pregovorom i primjetbama —. Zagreb. Tipografija. 1931. Str. 83. Cena 30 Din.

Jugoslovanski zakon o pobijanju pravnih dejanj izven stečaja je skoro popoln posnetek (prevod) avstrijskega. Dvoje izprememb ne prinaša v pravnem pogledu nič novega. Tako v 3. točki § 3. vrinjene besede samo ponavljajo uvod k temu paragrafu, prvi odstavek § 11. pa izraža jasno, da je šteti tudi osebo, ki se izpodbojnega pravnega posla ni udeležila, a ji je bila naklonjena z njim ugodnost, za prvotnega nasprotnika

pobijanja. To je veljalo splošno že sedaj; tako po teoriji kakor praksi. Pravih izprememb moremo zaznamovati tudi le dvoje povsem neznatnih. Skrajšan je izpodbijalni rok, in sicer na šest mesecev za kupne, menjalne in dobavne pogodbe, s katerimi dolжник odsvaja svojo imovino za slepo ceno na škodo upnikov (§ 2. št. 4). Dalje je uvrstil § 4. med bližnje svojce tudi posvojitelja (posvojiteljico) in rednika. S tema spremembama je dosežena enotnost s pobijanjem tekom stečajnega postopanja. Uporaba novega zakona pri nas torej ne bo naletela na težave.

K temu zakonu je izdal kratek, a zelo pregleden tolmač znani zagrebški pravniški pisatelj in organizator dr. Politeo. Tolmač je nekakšen odlomek njegove pisateljske delavnosti, ki se tiče v prvi vrsti s pravnimi vprašanji oškodovanja upnikov. Odtod njegova dela o stečajnem in poravnalnem pravu, s katerimi je najnovejše delo o pobijanju v ozki zvezi.

Namen, ki ga zasleduje s tem delom dr. Politeo, je v največji meri dosegel. Kratka, a jasna razmotrivanja dajo vsakemu čitatelju točen pogled na dejanske stane pobijanja, povedo prav tako razumljivo, koga je imeti za nasprotnika pobijanja, kakšen bodi zahtevek na pobijanje. Tem izvajanjem je le pritrditi. Posebej hočemo omeniti le dvoje, troje vprašanj, o katerih naj čitatelj samostojno razmišlja. V nasprotju z drugimi teoretiki je naš pisatelj naziranja, da se ne morejo pobijati pravna dejanja dolžnikova, ki se ne tičejo njegove imovine, a imajo vendarle posreden učinek nanjo (n. pr. prestop v drugo vero, izposlovanje domovinstva v drugi občini, str. 13 sl.). Tudi mu ni treba, da bi bil izvršilni naslov oškodovanega upnika naperjen zgolj na denar, zahtevati da se more tudi izročitev stvari (str. 48, 63). Dosledna temu je zanimiva trditev, da je s predmetnim zakonom deloma spremenjen § 430 o. d. z. Tožbeni zahtevek mu je dvojen: ugotovitven in činitven (str. 62). Pisatelj se poslužuje tu starejše terminologije. Ne zdi pa se nam posrečeno primerjanje pobijanja s procesualno ustanovo postavitve v prejšnji stan (str. 43).

Dočim je pisatelj podal v tolmačenjih k posameznim paragrafom podrobno razlago, pove v uvodu tudi smernico, ki naj vodi v dvomljivih primerih, ali gre za pravno dejanje na škodo upnikov ali ne. Škoda, ki naj se s pobijanjem popravi, mora biti bolj upravičena od škode, ki jo pobijanje učini. Upravičljivost pa je presojevati po veljavnih zakonih.

Knjigo odlikuje poleg drugega tudi lahek in živahen slog. Znači povsem lepo pomnožitev našega najnovejšega pravniškega slovstva in bodi zato vsem najboljše priporočena. **Dr. R. Sajovic.**

Dr. Taranovski Teodor: Istorija srpskog prava u Nemanjičkoj državi. II. deo: Istorija krivičnog prava. Beograd, Izdavačka knjižarnica. Gece Kona, 1931. Str. XII+144. Cena 40 Din.

Pisec prikazane knjige zavzema kot redni vseučiliški profesor v Beogradu, dasi po poreklu Rus, med raziskovalci in poznavalci jugoslovanske pravne zgodovine eno najodličnejših mest. Njegov namen je, napisati celokupno zgodovino srbskega prava v dobi vlade Nemanjičev v treh delih. Prvi naj obsega zgodovino državnega, drugi kazenskega, tretji pa državlanskega prava in sodnega postopanja. Drugi del je izšel, časovno kot prvi, v aprilu 1931., zgo-

dovina državnega prava naj bi izšla že v juliju, kakor je bilo obetano; žal, da doslej, ko pišemo te vrstice, še ni dotiskana. Ob tej priliki si dovoljujemo oznaniti že sedaj drugi del o zgodovini srbskega kazenskega prava in ga označimo takoj kot tako znanstveno dejstvo, ki bo za dolgo dobo, če ne za vedno, dokončno dognanje. Res je pač, da je zgodovina srbskega kazenskega prava v dobi Nemanjičev že doslej znanstveno najboljše obdelana snov, česar zlasti o zgodovini srbskega civilnega prava ne bi mogli trditi. Saj je bilo pravo vsakega naroda, ki je dosegel izvestno prosvetno stopnjo, najprej in največ zasidrano v kazenskopравnih normah. To pomeni, da je imel Taranovski največ snovi te zgodovine pri roki in da je mogel najprej o njej podati zaokroženo sliko. Obdelal pa jo je sijajno i po porazdelitvi snovi na posamezna poglavja i po prikazovanju posameznih problemov. Izhajal je iz opisovanja postanka kazenskega prava vobče, baval se za tem predvsem s krvno osveto, dalje s kompozicijskim sistemom kaznovanja. Obširno je prikazal prehod od kolektivne kazenskopравne odgovornosti na individualno, dognal krivdne oblike, razporedil vrste kazni in zaključil občni del o kazenskem pravu s predpisi glede izključitve kazni in nje odpadanja (silobran, pomirjenje, zaščitna pribežališča, asil, vladarjevo pomiloščenje). Taranovski je na to sestavil in orisal — moderno rečeno — posebni del kazenskega prava, to je posamezne zločine. Le-ti pa niso prikazani tako, da bi se bil avtor naslonil na katerikoli sistem modernih kazenskih zakonikov. Potrudil se je sestaviti tisti značilni sistem, ki baš ustreza duhu in mišljenju Srbov pod vladavino Nemanjičev. On stoji na stališču, da v tem sistemu ni nobenih vrzelij, dasi v starem srbskem kazenskem pravu ni izslediti nobenih določb n. pr. o žalitvi veličanstva, o odpravi telesnega ploda, o spolnem posilstvu srbskih ženâ itd. Teh in takih deliktov deloma sploh ni bilo, deloma je spadalo njih kaznovanje v pristojnost cerkvenega zakonodavstva, deloma pa so se kaznovali po uobičajeni sodni praksi. Ta sodna praksa namreč ni sledila — kakor so nekateri mislili — določbam Sintagmata Vlastara kot subsidiarno veljajočega prava, ampak pravkar omenjene določbe so ji služile kot pravo bizantinskega izvora le za kaŕipot, po katerem je došlo — mimo pisanih zakonitih predpisov — do običajnega prava. Ako bi se nam bili ohranili sodni spisi, mogli bi tudi t. zv. »vrzeli« v kazenskem pravu spoznati. Samo nedostajanje virov je krivo, da ne poznamo vsega kazenskega prava države Nemanjičev. Da se je avtor pri prikazovanju problemov izdatno bavil s primerjanjem kazenskega prava drugih sodobnih narodov, zlasti Rusov in Poljakov, ni, da bi še posebej poudarjali. Pri tem je prišel mnogokrat do popolnoma novih izsledkov (n. pr. glede odgovornosti sela za kazniva dejanja), ki jim ne bo moči odrekati prepričevalne sile. V trdnem prepričanju, da bosta tudi sledeča dela Taranovskega celokupne zgodovine srbskega prava na isti višini, pridržujemo si, da ocenimo to remek-delo pozneje še obširneje.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Andrejka Rudolf: Napake v slovenskem izrazoslovju. Samozaložba. Ljubljana. 1931. Str. 47.

Pričujočo knjigo toplo pozdravljamo, ker prinaša poleg pristnih slovenskih izrazov za številne pojme tudi prvi poskus sistematskega izrazoslovja. Priporočamo jo prav posebno našim pravnikom, ker se ozira obilo na potrebe pravniskega jezika. Pisatelj, javnosti dobro poznan pravnik, je imel in ima še vsak dan priliko, da opazuje v številnih spisih najpogostejše napake, ki se delajo našemu jeziku, pa jih je zbral in povedal, kako naj se pravilno piše. Dasi se v nekaterih primerih križa z drugimi že prej izdanimi pravopisi, prinaša knjiga toliko gradiva, da zboljšamo znatno jezik v uradnih spisih, ako bomo vpraševali knjigo često za svet. Dandanašnji je to velika potreba, kajti na čistočo jezika se zopet mnogo manj pazi, kakor se je delalo v zadnjih letih pred vojno. Pisati pravilno pa bodi naloga tudi pravnikov. Omenjena knjiga bo služila pri tem vsakomur kar najboljše.

Dr. R. S.

Maklecov A.: Prof. dr. M. P. Čubinskij a jeho vědecká práce v oboru kriminologie. Posebni odtisk iz »Právnicka« 1. 1931 seš. 5. Praga. Str. 8.

Bulletin de droit tchécoslovaque. Izdaja Právnická jednota v Pragi. 1931. III. letnik.

Flerè Pavle: Zakon o narodnih šolah. II. zvezek. Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Ljubljana. 1931. Str. 231. Cena 36 Din, v platno vezano 45 Din.

Knjiga obseza vse zakonite predpise o šolskem zdravstvu in o maleoletnikih iz področja kazenskega prava, kolikor se tiče otrok, obveznih za narodno šolo. Zakonitemu besedilu je dodano obširno in izčrpno stvarno kazalo. Knjiga bo svojemu namenu gotovo dobro služila.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca septembra 1931.

Kronika društva »Pravnika«. Kr. banska uprava je z odlokom z dne 6. maja 1931 št. 5001/2 sporočila, da je vzela spremembo društvenih pravil na znanje. — Pri odkritju Levstikovega spomenika v Velikih Laščah dne 26. julija je zastopal društvo dr. Sajovic, pri odkritju spomenika kralju Petru I. Osvoboditelju v Ljubljani dne 6. septembra dv. sv. Bežek, dr. Dolenc in dr. Rutar. — Truplo pokojnega dr. D. Majarona so zagrebli dne 8. avgusta pri Sv. Križu (Ljubljana) k večnemu počitku. Z žalnimi govori so se poslovili od pokojnika: pred hišo žalosti dekan dr. Polec, bivši minister Hribar in podpredsednik advokatske komore dr. Žirovnik, ob odprtem grobu pa rektor dr. Šerko, v imenu društva »Pravnika« prorektor dr. Dolenc in končno akademik Breclj. — Društvo so pristopili naslednji novi člani: dr. Poković Baldo, advokat v Dubrovniku, dr. Žontar Jože, profesor v Kranju, dr. Vodušek Konrad, odvetnik v Ljubljani, dr. Makiedo Ivan, sodnik